

Právo na soudní ochranu

Odkáže-li soud vedlejšího účastníka s nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, aniž by současně zrušil výrok nalézacího soudu o přiznání téhož nároku v uplatněné výši a řádně vyčísleného, neposkytne tak stěžovateli (vedlejšímu účastníkovi) v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod náležitou soudní ochranu jeho vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, ponechal-li v platnosti exekuční titul, jehož správnost zároveň implicitně zpochybnil.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 68/21 ze dne 7.9.2021)

Ústavní soud rozhodl ve věci ústavní stížnosti stěžovatele Pavla P. (jedná se o pseudonym), zastoupeného JUDr. P.P., advokátem se sídlem B., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. 12. 2020 č. j. 5 To 245/2017-604, za účasti Krajského soudu v Brně, jako účastníka řízení, a Petry P. (jedná se o pseudonym), zastoupené JUDr. R.N., advokátem se sídlem B., jako vedlejší účastnice řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 2. 12. 2020 č. j. 5 To 245/2017-604 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s právem na ochranu vlastnictví zaručeným čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. 12. 2020 č. j. 5 To 245/2017-604 se ruší.

Z odůvodnění

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Stěžovatel se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí, neboť má za to, že jím bylo porušeno jeho právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a právo na ochranu vlastnictví zaručené čl. 11 odst. 1 Listiny.

2. Z ústavní stížnosti, připojených rozhodnutí a vyžádaného soudního spisu Ústavní soud zjistil následující skutečnosti.

3. Stěžovatel byl rozsudkem Okresního soudu ve Vyškově ze dne 18. 5. 2017 č. j. 2 T 17/2017-392 uznán vinným ze spáchání přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, odst. 2 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, odst. 2 trestního zákoníku, kterých se dopustil tím, že při řízení svého osobního motorového vozidla na území Slovinské republiky způsobil dopravní nehodu, při níž došlo ke smrtelnému zranění nezletilého spolujezdce Karla P. (jedná se o pseudonym), který nebyl v době dopravní nehody zajištěn zádržným systémem, k těžkému zranění spolujezdkyně sedící vlevo vzadu Petry P. (dále jen "vedlejší účastnice"), k lehkému zranění nezletilého spolujezdce sedícího vpravo vpředu Jiřího P. (jedná se o pseudonym), k lehkému zranění nezletilé spolujezdkyně sedící vpravo vzadu Evy P. (jedná se o pseudonym), a dále ke zranění řidiče protijedoucího vozidla J. T. a jeho spolujezdkyně E. T. Za uvedené trestné jednání byl stěžovatel odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu 2 let, a k trestu zákazu řízení motorových vozidel na dobu 3 let.

4. Rozsudkem nalézacího soudu byla stěžovateli rovněž uložena povinnost uhradit škodu vedlejší účastnici ve výši 311 971 Kč a Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR ve výši 1 318 685 Kč. K odvolání

stěžovatele byl napadený výrok nalézacího soudu o náhradě škody rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 9. 8. 2017 č. j. 5 To 245/2017-414 zrušen ve vztahu k vedlejší účastnici a stěžovateli byla uložena povinnost nahradit vedlejší účastnici nemajetkovou újmu ve výši 153 670,80 Kč. Se zbytkem nároku byla vedlejší účastnice odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

5. Na základě ústavní stížnosti vedlejší účastnice byl rozsudek odvolacího soudu č. j. 5 To 245/2017-414 ve výroku o náhradě nemajetkové újmy a ve výroku, kterým byla vedlejší účastnice odkázána se zbytkem svého nároku na řízení ve věcech občanskoprávních, zrušen nálezem Ústavního soudu sp. zn. IV ÚS 3616/17 ze dne 27. 11. 2018. Ústavní soud konstatoval, že ve vztahu k výroku o náhradě nemajetkové újmy vedlejší účastnice nenaplnil rozsudek odvolacího soudu požadavek řádného, srozumitelného a logického odůvodnění.

6. V návaznosti na nález Ústavního soudu sp. zn. IV ÚS 3616/17 byla vedlejší účastnice usnesením odvolacího soudu ze dne 11. 9. 2019 č. j. 5 To 245/2017-518 se zbytkem svého nároku odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních. Toto usnesení bylo k ústavní stížnosti stěžovatele zrušeno nálezem Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3754/19 ze dne 12. 5. 2020. Ústavní soud dospěl k závěru, že výrok napadeného usnesení odvolacího soudu je neúplný a nekoresponduje zamýšlenému důsledku, tedy odkázání vedlejší účastnice s jejím nárokem na náhradu nemajetkové újmy (v celém rozsahu) mimo trestní větev soudnictví.

7. V následujícím řízení odvolací soud v záhlaví uvedeným usnesením opětovně rozhodl tak, že podle § 265 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, se vedlejší účastnice odkazuje s nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních. V odůvodnění uvedl, že na základě provedených skutkových zjištění má pochybnosti o tom, zda byla vedlejší účastnice připoutána. Dle názoru odvolacího soudu je namíste provedení znaleckého posudku z oboru forenzní biomechaniky. Takový rozsah dokazování je ovšem výrazně nad rámec trestního řízení, zejména v situaci, kdy již bylo pravomocně rozhodnuto o vině a trestu.

II. Argumentace stěžovatele

8. V podané ústavní stížnosti stěžovatel namítá, že odvolací soud se v záhlaví uvedeném usnesení dopustil stejného pochybení, které mu již jednou vytkl Ústavní soud v již citovaném nálezu sp. zn. IV. ÚS 3754/19. Odvolací soud sice správně ve výroku odkázal na § 265 trestního řádu, avšak předtím, než vedlejší účastnici odkázal s jejím nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, nezrušil rozsudek nalézacího soudu ve výroku, jímž nalézací soud přiznal vedlejší účastnici náhradu nemajetkové újmy v plné požadované výši, tj. v částce 311 971 Kč. Z odůvodnění napadeného usnesení je přitom zřejmé, že obdobně jako v předchozím rozhodnutí odvolací soud z důvodu existence sporných skutečností a potřeby dalšího dokazování zamýšlel vedlejší účastnici odkázat s nárokem na náhradu nemajetkové újmy mimo trestní větev soudnictví. Postupem odvolacího soudu došlo dle stěžovatele k porušení jeho práva na soudní ochranu a práva na ochranu vlastnictví, neboť vedlejší účastnice může z důvodu existence pravomocného a vykonatelného rozsudku nalézacího soudu vymáhat po stěžovateli náhradu újmy v plné žalované výši, ačkoli není zřejmé, zda újma nebyla rovněž způsobena i spoluzaviněním vedlejší účastnice. Stěžovatel se obává, že vedlejší účastnice opětovně přistoupí k exekučnímu vymáhání žalované částky, a proto žádá o odklad vykonatelnosti napadeného usnesení.

III. Vyjádření účastníka a vedlejší účastnice řízení

9. Ústavní soud vyzval podle § 42 odst. 4 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), účastníka a vedlejší účastnici řízení, aby se vyjádřili k ústavní stížnosti.

10. Odvolací soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti uvádí, že po opětovném přečtení již citovaného nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3754/19 dospěl k závěru, že pochybil. Souhlasí, že pravomocné skončení trestního stíhání nezavazuje odvolací soud povinnosti poskytnout ochranu subjektivním právům účastníků řízení.

11. Vedlejší účastnice ve svém vyjádření k ústavní stížnosti nesouhlasí s požadavkem stěžovatele na zrušení rozsudku nalézacího soudu ve výroku týkajícího se náhrady újmy vedlejší účastnice a odkázání vedlejší účastnice na řízení ve věcech občanskoprávních podle § 265 trestního řádu. Ve svém vyjádření zpochybňuje správnost znaleckého posudku MUDr. Jiřího Fialky předloženého stěžovatelem v řízení před odvolacím soudem a dále namítá, že odvolacím soudem nebyl zpochybněn její nárok na náhradu újmy jako takový, pouze jeho výše. Má za to, že postup podle § 265 trestního řádu by byl v rozporu s dobrými mravy a principem právní jistoty, neboť by byla povinna vracet část poskytnutého plnění stěžovateli, který byl odsouzen za trestný čin proti její osobě. Navrhuje, aby napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a odvolací soud v navazujícím řízení rozhodl meritorně a stěžovatelovo odvolání zamítl.

12. S ohledem na okolnost, že vyjádření účastníka a vedlejší účastnice řízení neobsahovala žádné argumenty, které by byly stěžovateli neznámé, nepovažoval Ústavní soud za účelné mu je zasílat k případné replice.

IV. Splnění podmínek řízení a průběh řízení před Ústavním soudem

13. Ústavní soud posoudil splnění podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario), neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

14. Ústavní soud usnesením sp. zn. II. ÚS 68/21 ze dne 22. 4. 2021 vyhověl stěžovateli návrhu na odklad vykonatelnosti napadeného usnesení.

15. Vzhledem k obsahu ústavní stížnosti dospěl Ústavní soud k závěru, že není nutné nařizovat ústní jednání, neboť od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

V. Posouzení věci Ústavním soudem

16. Ústavní soud předně konstatuje, že jako orgán ochrany ústavnosti [čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen "Ústava")] není součástí soustavy obecných soudů (srv. čl. 83, 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu právo dozoru nad rozhodovací činností obecných soudů. K zásahu je Ústavní soud oprávněn pouze za situace, kdy obecné soudy svými rozhodnutími (či řízením, které jejich vydání předcházelo) zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce. Materiálně lze vyjádřit pravomoc Ústavního soudu též tak, že je oprávněn napravovat toliko excesy obecných soudů (srv. např. náleze ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18).

17. Ústavní soud po seznámení se s obsahem ústavní stížnosti, napadeného rozhodnutí a vyžádaným spisem dospěl k závěru, že k právě takovému pochybení při rozhodování obecného soudu došlo. Ústavní stížnost je tudíž důvodná.

18. Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány i osoby. Ústavní soud dává konstantně najevo, že tento příkaz platí i pro něj, což se uplatní i ve vztahu k odůvodnění předpokladů pro otevření ústavněprávního přezkumu postupem předepsaným podle § 23 ve spojení s § 13 zákona o Ústavním soudu.

19. Z rozhodovací praxe Ústavního soudu vyplývá, že obecné soudy mohou mít výjimečně možnost vyjádřit na řešení věci jiný právní názor, než k jakému dříve dospěl Ústavní soud, je-li pro takovou výjimku dán náležitý důvod a dostatečné odůvodnění [srv. nálezy sp. zn. III. ÚS 252/04 ze dne 25. 1. 2005 (N 16/36 SbNU 173) či sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13. 11. 2007 (N 190/47 SbNU 465)]. Chce-li proto obecný soud takto (oproti dispozici čl. 89 odst. 2 Ústavy) postupovat, musí svůj výjimečný postup náležitě odůvodnit v rovině ústavněprávní argumentace již v rámci samotného odůvodnění svého rozhodnutí, kde může Ústavnímu soudu nabídnout pro ústavní pořádek a právní řád jako významový celek konformnější výkladové alternativy [srv. nálezy sp. zn. III. ÚS 976/17 ze dne 6. 2. 2018 (N 19/88 SbNU 267)].

20. V posuzované věci Ústavní soud dospěl v již citovaném nálezu sp. zn. IV. ÚS 3754/19 k závěru, že výrok usnesení odvolacího soudu je neúplný a nekoresponduje zamýšlenému důsledku, a to odkázání vedlejší účastnice s jejím nárokem na náhradu nemateriální újmy mimo trestní větev soudnictví. Ústavní soud vysvětlil, že rozsudkem nalézacího soudu bylo stěžovateli uloženo nahradit vedlejší účastnici na nemajetkové újmě 311 971 Kč. Navazujícím rozsudkem odvolacího soudu byla povinnost stěžovatele snížena na 153 670,80 Kč (kterou stěžovatel vedlejší účastnici uhradil), načež tento výrok rozsudku odvolacího soudu zrušil Ústavní soud nálezem sp. zn. IV. ÚS 3616/17. Odvolací soud tak ve znovuotevřeném odvolacím řízení rozhodoval o odvolání stěžovatele proti výroku rozsudku nalézacího soudu, kterým mu byla uložena povinnost zaplatit vedlejší účastnici 311 971 Kč. Výsledkem druhého odvolacího řízení je napadené usnesení, kterým odvolací soud odkazuje vedlejší účastnici "se zbytkem jejího nároku" do civilní větve soudnictví; nikterak se však nevypořádává s nezrušeným výrokem rozsudku nalézacího soudu, přisuzujícím vedlejší účastnici částku 311 971 Kč, kterým byl vedlejší účastnici uplatněný adhezní nárok beze zbytku uspokojen. Postupem odvolacího soudu tak zůstal v platnosti exekuční titul, jehož správnost jím byla zároveň zpochybněna (viz odůvodnění napadeného usnesení a jeho odkaz na řízení ve věcech občanskoprávních - pro odstranění rozporů ve skutkových zjištěních).

21. Ústavní soud dal v závěru nálezu sp. zn. IV. ÚS 3754/19 odvolacímu soudu jasnou instrukci, že "dospěl-li odvolací soud k závěru, že posouzení otázky spoluzavinění vedlejší účastnice na jí způsobené újmě na zdraví vyžaduje dokazování v rozsahu přesahujícím rámec trestního řízení (viz i ústní odůvodnění napadeného usnesení, zachycené v protokolu o veřejném zasedání ze dne 11. 9. 2019, č. j. 5 To 245/2017-515), pak je v souladu s § 265 trestního řádu správným postupem odkázat vedlejší účastnici na civilní soudnictví. Nelze tak ovšem učinit, aniž by byl zrušen výrok trestního nalézacího soudu, který v odvolacím řízení přezkoumává a neshledává správným, neboť takovým postupem dostává stěžovatele jako povinného do bezvýchodné situace."

22. Odvolací soud však pokyn Ústavního soudu nerespektoval a v napadeném usnesení odkázal vedlejší účastnici s nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, aniž by současně zrušil výrok nalézacího soudu o přiznání téhož nároku v uplatněné výši a řádně vycísleného. V odůvodnění rozhodnutí nerespektování právního názoru Ústavního soudu nijak neodůvodnil, čímž se dopustil porušení čl. 89 odst. 2 Ústavy. Ústavní soud nemá v posuzované věci důvod postupovat podle § 23 ve spojení s § 13 zákona o Ústavním soudu a iniciovat změnu předchozího právního názoru Ústavního soudu. Názor vyjádřený v nálezu sp. zn. IV. ÚS 3754/19 je zcela logický a v souladu s relevantní doktrínou trestního práva procesního (srv. DRAŠTÍK, A., FENYK, J. Trestní řád. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017, § 265, bod 2). Odvolací soud ostatně ve svém vyjádření k ústavní stížnosti své pochybení přiznal.

VI. Závěr

23. Ústavní soud shrnuje, že odvolací soud (opětovně) neposkytl stěžovateli v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny náležitou soudní ochranu jeho vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny, ponechal-li v platnosti exekuční titul, jehož správnost zároveň implicitně zpochybnil. Skutečnost, že odvolací soud

rozhodoval jako trestní soud adhezním výrokem po již pravomocném skončení trestní věci, jej nezbavuje povinnosti poskytovat ochranu subjektivním právům účastníků řízení. V posuzované věci se odvolací soud navíc dopustil porušení čl. 89 odst. 2 Ústavy.

24. Ze všech výše uvedených důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení odvolacího soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil. V dalším řízení bude odvolací soud vázán ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy právními názory vyslovenými v tomto nálezu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společenství vlastníků jednotek](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zemědělská půda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o zápůjčce, insolvence](#)
- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Nezbytná cesta](#)